

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

O heerlijk erf, gij kunt mijn ziel vervoeren

De HEERE is het deel mijner erve
Psalm 16:5a

Psalm 16 is een gouden kleinood van David. Ook deze psalm heeft de koninklijke zanger gedicht in moeilijke omstandigheden. Blijkbaar verkeert hij in levensgevaar. Vandaar de bede waarmee hij de psalm inzet: "Bewaar mij, o God!" Maar deze bede is geen wanhoopskreet. Integendeel! Immers, hij voegt er meteen aan toe: "want ik betrouw op U!" Trouwens, heel deze psalm ademt een stille rust uit, een diepe zekerheid. David weet zich veilig in de hoede van de Heere, Die over hem waakt ook in de aller-moeilijkste omstandigheden. O ja, David is "goed bij zijn hart"! In heilige vreugde komt hij tot zulke sterke uitspraken, dat ze in hun diepste zin alleen passen in de mond van de Messias, de Heere Jezus Christus. In zijn rede op de Pinksterdag betreft de apostel Petrus de verzen 8-11 dan ook rechtstreeks op de Heere Jezus: want David zegt van Hem: Ik zag de Heere alle tijd voor mij; want Hij is aan mijn rechterhand, opdat ik niet bewogen worde. Daarom is mijn hart verblijd, en mijn tong verheugt zich; ja, ook mijn vlees zal rusten in hope. Want Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, noch zult Uw Heilige overgeven, om verderving te zien! (Hand. 2:25-27) En nu dan iets over die heerlijke belijdenis van de dichter: de HEERE is het deel mijner erve!

Toen de Israëlieten onder leiding van Jozua Kanaän op de oorspronkelijke bewoners hadden veroverd, moest het land verdeeld worden. Alle stammen kregen een bepaald deel van het land toegewezen. De ene stam kreeg wel een wat groter en soms ook vruchtbaarder stuk dan de andere, zodat het

soms wat mee of tegen kon vallen, maar toch: aan elke stam werd een erfdeel toegewezen. Behalve aan de mannen van de stam Levi! Die kregen geen grond. Wel moesten de andere stammen een aantal steden aan hen afstaan, met de bijbehorende grond. Ook de Leviëten moesten tenslotte wonen en leven. Maar toch: zij kregen geen aaneengesloten deel van het land, zoals de andere stammen. Waarom niet? Wel: het priesterdom des HEEREN was hun erfdeel! (Jozua 18:7). Wat een onderscheiding voor de stam van Levi, de priesterstam. Afgezonderd tot het priesterschap des HEEREN. Dat was hun erfdeel! Heerlijker kon het toch niet. Het allerrijkste deel was hun toegewezen.

Welnu, zo zegt David in onze tekst: de HEERE is het deel mijner erve! De HEERE is mijn erfdeel. Hij is al mijn hebben en zijn! O ja, David mocht wel zeggen: de snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen; ja, een schone erfenis is mij geworden!

Is er dan een heerlijker bezit denkbaar dan Godzelf? Nee toch? Dan mogen aardse goederen het leven al eens veraangename, maar God als zijn deel te hebben, dat is het leven zelf hebben. Dan moge Ezau tot Jacob zeggen: "ik heb veel, mijn broeder!" Jacob kan antwoorden: "ik heb alles!"

Er is ook geen vaster bezit dan God. Alle aardse bezit is onvast en onbetrouwbaar. Zelfs eeuwenoude erfgoederen kunnen ons nog worden afgenomen. We kennen toch de vermaning van de Heere Jezus: vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen!

Nee, de Heere bedoelt niet het bezitten van aardse goederen te veroordelen, maar als de grote Kenner der harten

weet Hij dat het vergaderen van aardse schatten zo licht gaat ten koste van het ene nodige. We denken ook aan het woord van de psalmdichter: "als het vermogen gedurig aanwast, zet er het hart niet op!" En zegt de apostel niet: "die rijk willen worden, vallen in velerlei verzoeking en in de strik"?

Aardse schatten hebben hun waarde, wanneer we er op de goede wijze, als rentmeester, mee mogen omgaan. Maar zelfs dan nog is die waarde betrekkelijk. Het blijft alles toch aan deze zijde van het graf. We moeten het straks aan anderen overlaten!

Maar voor wie God tot zijn erfdeel heeft, geldt het wat Asaf mocht belijden: bezwijkt ook mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid!

De HEERE is het deel mijner erve! David gebruikt hier de naam HEERE (met hoofdletters), de God des verbonds, de getrouwe Verbonds-Jehova! De God, die Zich tot Zijn volk neerbuigt in de Borg des verbonds, de Heere Jezus Christus. O ja, Hij, Christus is het, die gevallen Adamskinderen heeft losgekocht uit de banden van satan, zonde en dood. En in deze lijdensweken worden we er weer zo nadrukkelijk bij bepaald, welke prijs Hij ervoor heeft moeten en willen betalen: de prijs van Zijn kostbaar bloed. Alleen door Hem kan God de God zijn van een in zichzelf doem-schuldig volk, en alleen door Hem kan dat schuldige volk God tot zijn Deel hebben.

De HEERE is het deel mijner erve! David mag hier het verbond der genade beleven, eigenen in het geloof. De wezenlijke inhoud van het verbond is toch, dat de HEERE zegt: "Ik uw God en gij Mijn volk!"

De HEERE is het deel mijner erve! De HEERE mijn Erfenis! Een erfenis veroveren wij niet. Een erfenis verdienen we ook niet. Ze valt ons als een gave in de schoot.

De HEERE is het deel mijner erve,

mijn Erfdeel! Een Gave, die mij uit louter genade is geschonken, als vrucht van de kruisverdienste van de grote Erflater Christus! Zonder dit Erfdeel zijn wij nameloos arm, en dan moeten wij straks ook ons laatste deel verliezen. Maar zalig, wie met Maria van Bethanië de plaats leerde vinden aan Jezus' voeten.

Die heeft het goede Deel gevonden, dat niet en nooit van hem, van haar zal worden weggenomen.!

Ds. M. Vlietstra

Van de administratie

In de afgelopen periode ontvingen we f 17.054,25 aan giften of overbetalingen voor ons blad en een gift van f 50,- voor de school in Dundas. Ook dit keer konden we weer 2 nieuwe abonnees inboeken.

Voor al de giften, grote en kleine, en

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 0172-474202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op geluidscassette en/of in braille, groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

voor de opgaven van de abonnees heel hartelijk dank.

Heeft u de acceptgirokaart al ingevuld en opgestuurd? Bij voorbaat dank.

Adm. Bewaar het Pand": A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Telefoon: 0172-474202. Postbank 704350.

Van de redactie

Inhoud

Ds. D. Slagboom schrijft een derde artikel over Hanna's lofzang en Ds. K.

Hanna's lofzang (3)

Tegen hoogsprekers

"Al, wie hoog van hart is, is de Heere een gruwel" (Spreuken 16:5). Vaak vinden we in het boek Spreuken de veroordeling van de hoogmoed.. Uiteraard ligt daar tevens een waarschuwing in om niet zo te leven. We lezen erin van "hoge ogen". Dat is niet vreemd. Hoogmoed komt uit in de trotse blik, waarmee iemand op een ander neerziet. Die ogen geven weer, wat er van binnen leeft. 't Gaat ten diepste om het "hoge" hart.

Het is de Heere een gruwel! Kan het anders? Hoogmoed is allereerst zich verheffen boven God. Daarom gaat hoogmoed in tegen God Zélf, tegen Zijn wezen. Hoogmoed is naar zijn aard: miskennen van Gods deugden, stelen van Zijn eer. De Heere haat de hoogmoed van Zijn schepselen, verfoeit die. Het erge is dat de mens niet alleen vanuit zichzelf hoogmoedig is, maar die hoogmoed ook bemint. Heimelijk gebeurt het zelfs op een vrome manier. We leven van nature alsof we boven God staan. En van daaruit spreken we in hoogmoed tegen God en handelen in alles zo.

Hoogmoed is de oudste zonde. In het verloren paradijs kwam die al openbaar. Het blijft de meest actuele zonde. Aan het eind van deze wereld zal het beest een mond gegeven worden om grote dingen en godslasteringen te spreken. Snoevende, brallende taal zal het laten horen tegen de Heere. Gaan we het ook steeds meer zien?

Alleen Gods genade ontdekt de hoogmoed van hart en leven. Het gaat door in het leven van die God vrezen tot het einde toe. Genade is het ook alleen die aan de hoogmoed leert sterven. We gaan weer naar het lied van Hanna. Zij kent de vreze des Heeren. Zij komt uit door Gods genade als één, die een gru-

Hoefnagel schrijft verder over "Gods heerlijke deugden". Zelf hebben we een stukje geschreven getiteld "De zondag in plaats van de sabbat".

Ontmoetingsdag

Deze zal gehouden worden D.V. zaterdag 5 april in het kerkgebouw van Sliedrecht-Bethel. 's Morgens spreken Ds. M. Vlietstra en Ds. J.P. Boiten.

's Middags drs. G.J. van Capellen, Ds. P. den Butter en sluiting door Ds. M.C. Tanis.

AvH.

wel heeft van de hoogmoed. Zij zingt er - om Góds wil - tegen in: "Maakt het niet teveel, dat gij hoog, hoog zoudt spreken, dat iets hards uit uw mond zou gaan, want de Heere is een God der wetenschappen en Zijn daden zijn recht gedaan" (1 Samuël 2:3).

Hoogheid én hoogheid

Wellicht komt de vraag bij u op, als vers 3 even vluchtig gelezen wordt: behoort dát tot een lofzang? In een lofzang staat de Heere centraal, is het om Zijn eer te doen! Ondertussen lijkt het er meer op, dat hier Hanna in het middelpunt staat, dat het om haar eer te doen is. Is hier niet een moeder aan het woord, die door de geboorte van een kind zichzelf eens waar kan maken, tegenover die haar bespot hebben? Zó kan het bij ons overkomen: Hanna heeft nu de gelegenheid om zichzelf boven de vijanden te verheffen en maakt daar gebruik van!

Het is zo niet. Wie dit gedeelte verstaat, ontdekt de diepe ondertoon van Gods eer. De hoogheid wordt hier afgewezen vanuit het doorleefde besef van de hoogheid des Heeren!

Hanna zingt hier tegen haar vijanden in. Ze wendt zich in dit vers tegen haar bespotters, die wellicht ver van haar zijn. Zij moeten het tóch horen. Zij zijn het, die zo hoog spreken. Zij voeren een groot woord, spreken een vermetele taal.

Het wordt hier duidelijk weergegeven. Gezongen wordt van die "hoog, hoog" spreken. Tot twee maal toe hetzelfde woord "hoog". Het zal wel om allebei gaan: de hoge tóón, de hoge wóórden, die er uit komen. 't Gaat er in ieder geval om: te onderstrepen hoe erg, hoe ontzettend die grootspraak is. Het wordt nog nader aangeduid: "dat iets hards uit uw mond zou gaan". Hier

wordt gedoeld op het opstandige spreken in vermetelheid. Heel de arrogante, verwaten houding komt in dit spreken uit. Het is geen verbeelding van Hanna. Zij hoort de stem van Peninna en haar kinderen, die zo vaak sarrend naar haar uitging, als de kinderloze. Zij weet het: daarin is de taal van de hoogmoed en grootspraak, die meent: die kinderen komen mij toe. Peninna beschikt voor haarzelf over wat God geeft. Zij is dé vrouw ermee geworden, zich verheffend boven Hanna en vooral boven God.

Peninna is de uitbeelding van de vijandschap. Wat zijn er een vijanden, die in die tijd de God van Israël in hoogmoed uitdagen. Zij zijn buiten het volk te vinden en voorbeeld in de Filistijnen, de onbesnedenen, die het volk zo benauwen en de God van Israël tegenstaan. Ze zijn te vinden binnen het volk. Het is niet voor niets, dat er direct na het lied van Hanna gesproken wordt van de zonen van Eli, die de Heere niet kenden en uitkwamen als kinderen van Belial. Hun zonde was groot voor het aangezicht des Heeren. Zij verachtten de offerdienst als priesters en miskenden de Heere Zelf. Hoe komen ze uit in hovaardigheid tegenover de Heere.

We zullen er oog voor moeten hebben, hoe ontzettend of dat groot-spreken voor Hanna zelf geweest is. Zij zal er vaak onder verteerd zijn. De moeite, haar vijandin de zegen en zij niet, was toch al groot genoeg. En dan ook nog die grootspraak te horen die haar ziel tot in het diepst wondde. Hoe bitter moet het voor haar geweest zijn! Haar man nauwelijks tot steun in haar diepe leed. Zij, de eenzame en onbegrepene. Zou het vreemd geweest zijn als het een diepe wortel van bitterheid in haar hart veroorzaakt had? Als zij tegenover Peninna haar mondje eens goed geroerd had en het voor haar rechten had opgenomen?

Ik geloof niet dat Hanna een volmaakt heilige geweest is. Zij heeft ook behoord tot hen, die maar een klein beginsel van de nieuwe gehoorzaamheid omdragen. Maar we lezen van haar toch iets anders. In haar ellende ging het haar om de Heere. Hoe sprekend kwam het vóór de vervulling uit in haar gebed, dat het haar om Zijn eer ging door Gods genade. Zij sprak niet groots tegenover God, maar klein. Zij had het over de ellende "Uwer dienstmaagd". Zij smeekte om het gedenken van de Heere in haar ellende.

Is het nu anders geworden, nu zij zo rijk door de Heere beweldadigd is?

Verre vandaar, nu gaat het ook in haar dankbaarheid tegenover de Heere - om de eer des Heeren. En het is wel heel sprekend, dat de hoogheid Gods de diepste reden is, waarom zij die hoge spraak afwijst. Maakt het niet teveel, houdt ermee op om zo die hoogheid aan te tasten. Terecht is er gewezen op het verband tussen het hoge in het spreken en wat Hanna even tevoren beleden heeft. Hoe bijzonder heeft zij de hoogheid van God beleden. Het is allemaal groot, wat zij van God gezegd heeft. Niemand is heilig zoals God, niemand is zoals God. Er is geen rotssteen dan die God, voor die Hem vrezen. Is trouwens ook een rotssteen niet hoog, uitstekend in het gebergte? We hebben het vorige keer gezien, vers 2. Diep is Hanna onder de indruk van Zijn Hoogheid. Hoe nietig is de mens vergeleken bij Hem. Zij doorleeft het niets te zijn in haarzelf, tegenover Zijn heiligheid, Zijn Majesteit, Zijn onbezweken trouw voor Zijn volk. Zij moet tegenover Hem wel wegzinken in eigen kleinheid.

Maar nu.. hoe erg is het, als de grootsprekers zich verheffen tegen Hem. In haar diepe verootmoediging komt de zonde van de hovaardij tegenover God en de Zijnen het meest uit.

Zo is het in eigen leven. De zonde van de hoogmoed wordt gekend door de genade van de verootmoediging. Hoe diep zit die zonde in ons bestaan. We zijn niet beter dan Farao, die het in hoogheid tot Mozes en Aäron zei: "Wie is de Heere, Wiens stem ik gehoorzamen zou.." Wij wanen boven God te staan. Al zeggen we het misschien niet openlijk, het is van nature onze diepste gedachte. "Vernedert u onder de krachtige hand Gods.." Wat een genade voor die God te buigen in het stof.

Gods kinderen weten ervan, wat er van binnen telkens opkomt. Ze horen ook met Asaf de spotters: "Zij spreken uit de hoogte. Zij zetten hun mond tegen de hemel.." Zij zijn zo vaak dichtbij. Ze kunnen zo benauwen. Maar ze zijn niets tegenover Gods grootheid en moeten het tegenover Hem afleggen. Hoe meer of Gods kinderen het beleven niets tegenover God te zijn om alles nu in Hem, in Christus te mogen vinden, des te meer zullen ze Hem eren in Zijn hoogheid en de eer van Zijn Naam te betrachten.

De alwetende God

Hanna predikt tegenover de grootsprekers de alwetende God. "Want de Heere is een God der wetenschappen".

De Heere wordt hier in Zijn alwetendheid beleden. Men ziet deze belijdenis wel als een ontdekking van de waan, die de grootsprekers vervult. Dan wordt het woord "wetenschappen" genomen in de zin van Gods raadslagen in het regeren van de wereld. Zo zou betuigd worden, dat God het kan doen, Hem ontbreekt niets. Hij is de Bewerker van alles. Zo zou Hanna de grootsprekers in hun waan neerzetten, "Die zichzelf de grootste wijsheid en verstandigheid aanmatigen" worden op deze wijze bespot. Zo verklaart Calvijn.

Het lijkt me eenvoudiger om hier te denken aan het doorgronden door God van ieder mens en ieder woord. Daar moeten de grootsprekers toch vooral aan denken, dat ze wel menen zich boven God te kunnen verheffen en tegen Hem in te kunnen spreken, doch God kende hen allemaal. Hier spreekt dan ook het gebruik van het meervoud: een God der "wetenschappen". Hij ziet alles. Hij kent hun woorden. Hij kent hun hart. Hij weet van de diepste bedoelingen af. Alle verwaten woorden en trotse overdenkingen zijn Hem bekend. Die troost was er toch al voor Hanna, dat God alles kende en weet. De belijdenis van de God der wetenschappen leeft in haar hart. Zij weet er zelf van en Hij heeft haar gekend toen ze eenzaam en geplaagd was. Hij kende haar zuchten. Hij heeft gelet op haar gebed. Troost is er voor alle oprechten: als niemand u verstaat en ieder aan uw nood voorbij gaat: de Heere weet ervan. Voor Hem is niets verborgen. Hoe waarschuwend is dit voor alle grootsprekers. Die hoog van hart en mond zijn. Hij merkt de hoogmoed op. Lang kan het schijnen, dat de Heere eraan voorbijgaat, maar eenmaal zal Hij alles ontdekken en zal alles openbaar komen. Gelukkig die het leert om zó voor Gods oog te leven! Het is er alleen in de beoefening van de vreze des Heeren.

De daden gewogen

Het laatste gedeelte van vers 3 wordt verschillend verklaard. 't Gaat om de vraag op welke daad Hanna doelt. Onze Statenvertaling denkt aan Gods daden: "en Zijn daden zijn recht gedaan". Tegen grootsprekers in, die Gods daden in wezen ontkennen, zal de Heere het laten zien: Hij maakt alle dingen recht naar Zijn vrijmacht.

De kanttekeningen van de Statenvertaling geven een andere mogelijkheid. Ze geven dan déze vertaling: "de daden of werken worden van Hem

bestuurd of gewogen". Dat wil dan zeggen, dat al de daden - van die tegen Hem en Zijn volk spreken - gewogen worden in de balans van Zijn oordeel. Hij toetst hen en zal hen oordelen naar Zijn rechtvaardig oordeel. Hanna zegt het in haar lied tot hen, die zich boven God verheffen: uw daden worden getoetst, gewogen. Hoe zal het met ons zijn? Het moet ons tot onderzoek strekken. Onze woorden kunnen mooi zijn, terwijl ons hart "hoog" is, vreemd

is van de innerlijke vernedering voor God. Wij zien aan wat voor ogen is, God ziet het hart aan. Er is een geopende weg: het bloed van Christus voor allen, die het leren: ik kan die toets niet doorstaan, mijn leven, mijn hart getuigt tegen mij". Dan krijgt God de eer in een vernederde zondaar.

"Maar Hij verhoogt en hoedt

Het nederig gemoed

Waarin Zijn Geest wil wonen".

Ds. D. Slagboom

Gods heerlijke deugden (2)

Op de kerkenraadsvergadering komt altijd post binnen, dat voor kennisgeving wordt aangenomen. Niet alles kan behandeld worden. Er zijn belangrijke en minder belangrijke dingen. Wat nu zo erg is, is dat velen met Gods Woord hetzelfde doen. Wat vanuit Gods Woord tot hen komt wordt met kennisgeving aangenomen. Men neemt er notitie van, meer niet. Het raakt het hart niet. Men gaat er niet op in. Andere zaken acht men van méér belang. Zo gaat het ook, als men hoort en leest van de goedheid Gods. O, maken we ons daar toch niet schuldig aan! Hebben we al iets van Gods goedheid mogen zien en hebben we er in ons gebed een pleitgrond van gemaakt? De overdenking van Gods oneindige en onverdiende goedheid geeft vrijmoedigheid in het gebed. We gaan er een heilig gebruik van maken.

Vraag aan de Heere of u mag zien hoe goed Hij is voor u. Bidt dat u zichzelf mag leren kennen en de plaag van uw hart. Zo leert u Gods goedheid zien in het rechte licht. Want een mens ziet en beseft Gods goedheid niet, omdat hij zijn eigen slechtheid niet ziet en beseft. God is goed. Hij schenkt ons het leven; gezondheid; eten en drinken in overvloed; lieve ouders; gezonde kinderen; u hebt werk, een huis. Bovenal: u bent ongezoekt in aanraking gekomen met het Evangelie van Gods vrije genade. U hebt Gods Woord, waarin u de weg der zaligheid wordt gepredikt. U mag in Gods huis horen van die Naam, gegeven onder de hemel, door welke we moeten zalig worden. En dit zijn nog maar enkele van de vele weldaden, die de Heere ons, om niet, in Zijn goedheid schenkt. Wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen?

Daarbij mag ook nog iets anders wel degelijk beseft worden. Want in het uitgieten van al deze weldaden maakt de Heere onderscheid, waar van nature geen onderscheid is. U hebt zoveel,

wat anderen niet hebben. Miljoenen weten niet van de noodzaak en de mogelijkheid van bekering. Velen sterven in angst en onzekerheid, zonder te weten dat er een levende God is, Die het gebed hoort.

Gods kind wordt in dit wonder meer en meer ingeleid. Hoe meer hij gaat zien, wie hijzelf van nature is en blijft, des te groter wordt het wonder, dat de Heere nog naar hem heeft omgezien. Hij krijgt medelijden met de wereld en soms een hekel aan zichzelf, als hij ziet dat ook hij zo'n verdorven schepsel van nature is, die nergens recht op heeft, dan op de dood. Het wordt soms in verwondering uitgeroepen:

*Waarom is 't op mij gemunt,
daar zo velen gaan verloren,
die Gij niet hebt uitverkoren,
die Gij geen ontferming gunt.*

Door de beleving van deze dingen komt God aan Zijn eer. Het hart wordt gaande gemaakt om nu eeuwig te zingen van Gods goedertierenheiden. Hebben wij ook al mogen ontdekken dat God, in het overvloedig bewijzen van Zijn goedheid, bewijst dat Hij geen lust heeft in onze dood?

De Heere betoont Zijn goedheid in het schenken van zegeningen.

Die zegeningen zijn echter velerlei. Daar kan ook kruis en druk toe behoren, een diepe weg, een onbegrepen weg. En toch een blijk van Zijn goedheid en trouw. Hoe dan?

God is goed, volmaakt goed. Maar niet in de zin van goedig en toegevend. Ik heb een man gekend, die een echte goedzak was. Hij lachte om alles wat zijn kinderen deden. Hij vond alles goed. Laat maar gaan, glimlachte hij dan, het komt wel goed. Ondertussen groeiden zijn kinderen op voor gal en rad. God is goed, zo goed zelfs, dat helwaardige zondaren nog zalig kunnen worden, uit louter genade, om de verdienste van Christus. Maar God is ook heilig. God is ook rechtvaardig.

Niet nu eens goed en dán weer heilig, maar Hij is altijd beide goed en heilig. Hij is beide rechtvaardig en barmhartig. Welnu, Zijn heiligheid duldt de zonde niet. Ook niet, vooral niet, in het leven der Zijnen. Die leren dat God oneindig goed is. Maar ook volmaakt heilig. Daarom moeten zij aan de zonde sterven. Daarom moeten zij 'Zijner heiligheid deelachtig worden', Hebr. 12:10.

Daarom moeten ze eigen wil leren verloochenen, de oude natuur doden en leren te wandelen in een nieuw, Godzalig leven. Welnu, wat is het nu anders dan goedheid, eeuwige en onverdiende goedheid, dat de Heere ons deze dingen leert, ons op onze plaats brengt en houdt, ons doet sterven aan onszelf en doet met ons, al naar Hij, de grote, wijze, heilige en goede en getrouwe Pottenbakker nodig acht?

Als hier licht over op gaat, wordt een kruisweg Vaderlijke kastijding; een diepe en onbegrepen weg een daad van eeuwige zondaarsliefde. Heeft Hij ons immers niet uitverkoren, opdat wij 'zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde'? Zie Efeze 1:4. O, ik weet het, een kruis blijft een kruis en geen makkelijke fauteuil. Een diepe weg blijft een moeilijke weg. 'En alle kastijding als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid dengenen, die door dezelfde geoefend zijn', Hebr. 12:11.

Hoe blijkt nu Gods goedheid? In de eerste plaats hierin, dat Hij zulke wegen met een menskind gaat. Hij kan ons immers naar recht ook aan ons lot overlaten? Met rust laten, zeggend? Maar waar leidt dát dan toe? Leidt dát tot onzer ziele zaligheid en de ere van Gods heerlijke Naam? Zeker niet! Maar het feit dat Hij wegen van moeite en druk met ons gaat, het feit dat Hij kastijdt en ons zelfverloochening leert, is enkel en alleen Zijn onverdiende en onbegrijpelijke goedheid. Het is Zijn Vaderlijke liefde, welke ons niet over heeft voor het verderf!

Maar Zijn goedheid blijkt nu ook in de tweede plaats, als Hij temidden van kruis en druk onze ziel vertroost, bemoedigt en liefelijk omhelst. Als Hij honing aan de roede geeft. Als Hij overkomt in Zijn liefde en genade en tot onze ziel spreekt: Ik ben uw Heil alleen. Wat gaat er dan gebeuren, als een ziel in de beproeving Gods gunst smaken mag? Dan gaat hij Gods

dierb're goedheid prijzen! Dan gaat hij psalmen zingen in de nacht. Dan wordt God Drieënig verheerlijkt, Die nog zo goedertierenlijk handelt met Zijn van nature zo wederhorig kroost.

Als we er achter staan mogen we wel eens zingen: Het is goed voor mij verdrukt te zijn gewéést. Maar ook ín de

druk, als God overkomt, kan het soms zo goed zijn. Als die liefde wordt geproefd en gesmaakt, gaat het hart zingen! Uw goedheid HEERE is hemelhoog.

Kennen we er ook iets van?

K. Hoefnagel

De zondag in plaats van de sabbat (1)

In het vorige nummer van ons blad hebben we het boekje van wijlen Ds. L. Vroegindewij gerecenseerd getiteld "De zondag in plaats van de sabbat." Het lijkt ons een goede zaak aan de hand van enkele artikelen wat nader in te gaan op de inhoud van dit lezenswaardige boekje. Het kan een nadere aansporing zijn het boekje zelf aan te schaffen en te lezen. In onderstaand artikel willen we beknopt weergeven wat te lezen valt in de eerste twee hoofdstukken van het boekje van Ds. Vroegindewij.

De zondag en de oude kerk

Bij het nadenken over sabbat en zondag en hoe het komt dat we in plaats van de sabbat de zondag houden, is de inhoud van Gods Woord beslissend. Allereerst dient bezien te worden of er Schriftgegevens zijn die de zondagsviering weergeven. Pas in tweede instantie is het belangrijk naar de ongewijde geschiedschrijving en naar de kerkgeschiedenis van de eerste eeuwen te kijken en te onderzoeken wat daar vermeld wordt aangaande de zondagsviering. Dus eerst deze vraag: Wat staat er in de Bijbel aangaande de zondagsviering. Enkele dingen willen we noemen. In Gods Woord lezen we dat de discipelen op de dag van de opstanding bij elkaar kwamen. Dat kunnen we het eerste begin van de zondagsviering noemen.

De zondag is er niet gekomen door kerkelijke besluiten. De zondag is er evenmin gekomen door uitspraken en beslissingen van kerkelijke leiders. De discipelen kwamen bijeen op de avond van de opstandingsdag en dat herhaalde zich een week later. Heiden-christenen zijn soms geneigd geweest heel de Joodse eredienst over te nemen, inclusief de sabbat. Daartegenover zijn er Schriftgegevens die duidelijk aangeven dat de apostel Paulus op zondag heeft gepredikt. We denken aan Hand. 20:7 waar staat: "En op den eersten dag der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des

anderen daags verreizen; en hij strekte zijn rede uit tot middernacht." Paulus sprak dus op zondag tot de vergaderde gemeente. Ook valt te denken aan 1 Corinthe 16:2 waar we lezen: "Op elken eersten dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf weg, vergaderende een schat, naar dat hij welvaren verkregen heeft; opdat de verzamelingen niet eerst geschieden, wanneer ik gekomen zal zijn." Er dient op zondag gecollecteerd te worden voor de arme gemeente te Jeruzalem. Op zondag werd er geld voor de armen en voor de kerk op een collecteschaal gelegd. De Joden kwamen op de sabbatdag, de christenen kwamen samen op de eerste dag der week, de dag des Heeren. Genoemde Schriftplaatsen geven aan dat de eerste christenen de eerste dag der week vierden als de dag des Heeren, de dag waarop de gemeente samenkomt om het Woord te horen, de sacramenten te gebruiken en gaven af te sonderen.

Uit de ongewijde geschiedenis is bekend wat de stadhouder van Klein-Azië ten tijde van de regering van keizer Trajanus (die regeerde van het jaar 98 tot het jaar 117) schreef over de eerste christenen. De christenen waren gewoon op de eerste dag der week bijeen te komen voor zonsopgang en 's avonds. Het is dus een oude gewoonte tweemaal op de dag des Heeren samen te komen.

Ook de kerkgeschiedenis maakt melding van de zondagsviering. Justinus de Martelaar, een filosoof die door middel van het getuigenis van een grijsaard tot christen geworden was, schreef in 155 over de zondag: "Op de zogenaamde dag der Zon komen alle christenen, die in de steden of op het land wonen, bijeen en worden de Herinneringen der Apostelen (d.i. de Evangelien) of de Schriften der profeten voorgelezen, voor zover de tijd het toelaat.

Heeft de voorlezer opgehouden dan begint de voorganger der gemeente een preek, waarin hij vermaant en aanvuurt tot navolging van de edele gele-

zen waarheden en voorbeelden. Vervolgens staan wij allen op om te bidden. Daarna worden brood en wijn en water binnengebracht. Daarna bidt en dankt de voorganger 'naar vermoegen'." Justinus de Martelaar vermeldt ook dat het Avondmaal wordt bediend en dat er gecollecteerd wordt. Wanneer aan toenmalige christenen de vraag werd voorgelegd waarom zij op de zondag bijeenkwamen en niet op een andere dag, gaven zij altijd het volgende antwoord: Wij vieren deze dag omdat Christus op de eerste dag der week is opgestaan uit de doden. De zondag is een wekelijks terugkerend Paasfeest. Veel getuigenissen uit de kerkgeschiedenis bevestigen dat de zondag werd gehouden. Uit de derde eeuw is de volgende zinsnede overgeleverd: "Welke verontschuldiging voor God zullen zij hebben, indien zij op de dag des Heeren niet samenkomen om het Woord des levens te horen!" Ook uit de vierde eeuw hebben wij een duidelijke uitspraak aangaande de zondag: "Om geen andere redenen zijn wij verplicht de dag des Heeren te houden, dan dat wij, rustend van onze arbeid, tijd hebben voor de godsdienstoefening. Het is niet genoeg, dat wij ons van arbeid onthouden, wij moeten ons ook van het verkeerde en boze vrijmaken." Deze uitspraak wordt toegeschreven aan Eusebius van Emesa. Bijzonder op de dag des Heeren dient de mond zich te onthouden van dwaze en ledige gesprekken. Hierin beluisteren wij reeds dezelfde klanken die we in het leerboek der Kerk, antwoord 103 aantreffen: "ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste." In de tijd van deze Eusebius zijn de vervolgingen voorbij, want het christendom was staatsgodsdienst geworden. Dit bracht met zich mee dat er zondagswetten werden uitgevaardigd. Maar daarover een volgende keer. We besluiten met een citaat van blz. 16: "Dit ene is nu wel al duidelijk, dat allen, die een christelijke naam willen voeren en toch de sabbat van Israël als rustdag houden, door de hele Christelijke Kerk van het begin onzer jaartelling af, beschaamd worden gemaakt. Hoewel de Joden-christenen ook nog op de sabbat rustten, vierde de kerk uit de heidenen van het begin af aan de dag des Heeren. Daar is geen twijfel aan."

Ds. A. van Heteren

Voorjaarsconferentie D.V. 7-10 maart

Locatie:

kasteel Rhederoord te De Steeg.

Het thema voor deze conferentie luidt:

*"De betekenis van het gebed
in een getuigend leven."*

Sprekers: Ds. J. Slagboom "Getuigend leven, als evangelisatie."

Ds. J.H. van Dijk "Getuigend leven, gedragen door het gebed."

Ds. H. v.d. Belt "Getuigend leven, vanuit een biddende gemeente."

De leiding van deze conferentie is in handen van Ev. J.W.N. v. Dooijweert.

Kosten f 225,- p.p. Echtparen f 400,-. Studerenden f 200,-.

Inlichtingen en opgave: IRS werkgroep Bezinning en Evangelisatie, tel. 0183-601478 of kantoor IRS, tel. 026-3634959.

Jaargangen Bewaar het Pand gezocht

Het Documentatiecentrum van de Chr. Geref. Kerken in Veenendaal verzamelt alle Chr. Geref. landelijke en regionale bladen. Ook wordt er gewerkt om de artikelen van deze bladen via een register toegankelijk te maken. Van het blad Bewaar het Pand missen we de jaargangen voor 1986. Wie wil deze aan het centrum afstaan.

J.N. Noorlandt

Documentatiecentrum

Postbus 453

3900 A L Veenendaal

Tel. 0318-522827

Boekbesprekingen

John Kershaw

J.A. Saarberg, **Waar Gij Uw voetstap zet**, Leven en arbeid van John Kershaw, 345 blz., f 47,50, tweede druk, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten.

John Kershaw leefde van 1792-1870. Hij behoorde tot de vriendenkring van J.C. Philpot, J. Warburton en W. Gadsby. De auteur schetst ons in dit boek het leven John Kershaw. Hierbij is gebruik gemaakt van de autobiografie alsook van andere boeken, brieven en tijdschriften uit de tijd van John Kershaw. Enkele zaken uit dit boek willen wij in onderstaand artikel aan u doorgeven om kennis te kunnen nemen van

de inhoud van dit lezenswaardige, inhoudsvolle boek. Achterin treffen we een literatuuropgave aan en een persoonsregister.

Dood in de zonden en misdaden

Eerlijk wordt het zondige eertijds van John Kershaw getekend. Met tegenzin ging hij met zijn vader mee naar de kerk. "De kerk leek mij een gevangenis toe. Wat heb ik er dikwijls neergezeten met grote tegenzin, letterlijk mijn oren toestoppend om de stem van de leraar maar niet te horen. Uit louter verveling zat ik op mijn plaats maar heen en weer te schuiven. Het woordje 'amen' was voor mij het meest welkome woord van de gehele dienst. Zodra de predikant dit maar gezegd had, trachtte ik zo spoedig mogelijk buiten te komen en ging met een vaart naar huis. Thuisgekomen trok ik mijn 'kerkkleren' uit en mijn daagse kleren aan, en weg was ik weer naar buiten in het veld en de omringende bossen, om daar mijn kameraden te vinden." Kershaw had wel achtung voor zijn vader maar was met wrevel vervuld tegen zijn godsdienstige opvattingen. "Mijn arme ziel was zo begerig zich te kunnen uitleven in de zonde, dat ik niet kon verdragen wat mij daarin slechts de minste weerstand bood." Eerlijk wordt zijn zondige leven getekend. Zijn opvoeding maakte hem het zondigen niet gemakkelijk. Al in zijn vroege jeugd zijn er steken in zijn geweten en diepe overtuigingen van zonde. Hij ziet zichzelf als wandelende op de brede weg die naar het verderf voert. Het hart is verdorven, de zonde is sterk, de greep van de satan is fel.

Gearresteerd

Dit geschiedde bij John Kershaw op 14-jarige leeftijd. Het was alsof de Heere Zijn almachtige Hand op zijn schouder legde. Het Goddelijk licht scheen met grote kracht in zijn ziel. Nu zag hij wie hij was en is voor God. Tranen van droefheid en schaamte vloeiden langs zijn wangen. De dood, het oordeel en de grote eeuwigheid werden werkelijkheden voor hem. Hij stond als aan de grond genageld. Bevend zat hij in de bank. Hij hoorde nauwelijks wat de predikant zei. Voor zo'n ellendige zondaar zou er toch geen woord bij zijn. De onverschilligheid waarmee hij die zondagmorgen was opgestaan was voor goed voorbij. Plotseling werd in diezelfde tijd een leraar van John Kershaw uit het leven weggenomen en ook werd een van zijn kameraden weggerukt uit het leven.

Deze voorvallen maakten diepe indruk op hem. De satan probeerde hem wijs te maken dat er na dit leven geen leven meer was, maar het geweten van John getuigde anders. John kreeg al meer oog voor de heiligheid en de rechtvaardigheid van God. Hij ervoer iets van de banden des doods en de angsten der hel. Hij riep tot God en stortte zijn ziel voor de Heere uit en zuchtte in het gebed. Hij werd gedrongen in de eenzaamheid schuld te belijden voor de Heere. Hoewel hij godsdienstig was opgevoed schreef hij later eerlijk: "Ik wist niet meer van Christus en de weg der zaligheid dan een heiden, die nog nooit de naam van Jezus heeft gehoord." Hij ging het zoeken in verbetering van zijn leven. Hij wilde de zonde met wortel en tak uitroeien. Er kwam evenwel van al de besluiten die hij nam niets terecht. Hij ging minstens driemaal per zondag naar de kerk. In de week ging hij ook. Hij verhief zich op zijn godsdienst. Eens hoorde hij een preek over de godsdienst van de schriftgeleerden en farizeeërs. Daarvan thuiskomend moest hij het zeggen: "Ik heb mijn best gedaan, wat ik maar kon. Als dan al mijn kerkgaan, al mijn goeddoen, al mijn godsdienst niets helpt, ja ik met dat alles niet beter ben dan de goddeloze, weet ik het niet meer. Dan begin ik er niet meer aan ook! Want na alles wat ik volbracht heb, ben ik nog geen stap dichterbij de hemel, maar er verder vandaan dan ooit." Toen besloot hij als hij dan toch verloren zou moeten gaan, dat het dan maar zou moeten gebeuren als bij al de anderen. Hij ging naar de paardenwedrennen, maar kon het daar toch niet uithouden. De satan verzocht hem nog eens naar de wedrennen te gaan, maar toen mocht John net als Christen de rug toekeren aan stad Verderf. John mocht nu werkelijk zijn schuld en veroordeling inleven. Een vloekende en veroordelende wet stond tegenover hem en eiste: Betaal mij wat gij schuldig zijt. Hij had niets om te betalen. De zonde werd levend en John stierf aan alle hoop zich ooit te kunnen verlossen.

Het Evangelie van genade en ontferming

Op Gods tijd mochten de oren van John Kershaw de klanken van het lieflijk Evangelie van genade en ontferming voor doodschuldige zondaren horen. Het was onder een preek over Jesaja 45:22 "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden alle gij einden der aarde; want ik ben God en niemand

meer." Hij mocht de bekwaamheid van de Zaligmaker zien om de voorname der zondaren volkomen zalig te maken. Christus heeft de wet vervuld en is een vloek geworden voor Zijn volk. Wat John nodig had in zijn nood en ellende was bij de Zaligmaker te vinden. Wat kreeg Christus oneindige waarde voor hem. Hij hongerde naar Christus en Zijn gerechtigheid. Hij las de Bijbel met nieuwe ogen en hoorde de prediking met nieuwe oren. Hij werd overtuigd van de gepastheid, dierbaarheid, bekwaamheid en algemeenzaamheid van Jezus Christus. Er rees ook verwondering in zijn hart dat de Heere hem niet had laten wandelen als zijn kameraden. Hij was werkelijk niet beter dan hen geweest. Wanneer hij ooit zalig zou worden zou het alleen vrije, soevereine ontferming zijn. De keuze van Ruth mocht in zijn hart leven. Er leefden ondertussen nog vele vragen en vrees in zijn binnenste. Indien mijn berouw oprecht zou zijn, zouden mijn gebeden wel hartelijker zijn. Onder het gebed kunnen zijn gedachten zo afdwalen. Schuldig, onrein, gans melaats, onbekwaam tot enig goed, geneigd tot alle kwaad, dat was John Kershaw voor God. De boze viel hem aan met de woorden dat er voor hem geen genade was. Wanneer de Heere hem voorbij zou gaan, zou hij Hem geen onrecht kunnen toeschrijven. Hij werd zelfs door de satan verzocht om een einde aan zijn leven te maken. Maar de Heere bewaarde hem daarvoor, op het gebed. Romeinen 7 en 8 gingen spreken in zijn ziel. "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest." De woorden werden zaken in zijn ziel. John Kershaw mocht de reinigende en heiligende kracht van het lijden en sterven van Christus ondervinden." Christus heeft zijn zonden weggedaan door Zijn offer.

Prediker

De genade die Kershaw had mogen ontvangen wekte de begeerte in hem op instrument te mogen zijn voor anderen, waardoor de Heere gevangenen opening der gevangenis zou doen verkondigen. De begeerte werd gevoeld het Evangelie te mogen verkondigen aan medezondaren. Hij begeerde de treurigen Sions te troosten en hen te wijzen op een gebedhorend en gebedverhorend God. Hij gevoelde zijn eigen onwaardigheid. Hij gevoelde zich de grootste der zondaren en de

minste der heiligen, onbekwaam tot dit grote werk. Er kwamen werkzaamheden aan de troon der genade. Hij gevoelde net als Mozes dat hij niet wel ter tale was. Met Jeremia moest hij getuigen dat hij niet kon spreken omdat hij jong was. Maar de Heere kwam hem te bemoedigen met de woorden die tot Gideon gesproken waren: "Ga heen in deze uw kracht." Ook mocht hij zien op Christus Die alle macht is gegeven in hemel en op aarde. De Heere kan ook hem bekwaamen. Christus stoot arbeiders uit in Zijn wijngaard naar Zijn wil. Het blijkt dat de predikant, Warburton, en de gemeente af weten van de werkzaamheden van Kershaw met het ambt en dat ook overnemen. Warburton vraagt op 30 december 1813 aan Kershaw om voor te gaan. Woensdag 9 januari 1814 spreekt hij over de tekst: "Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heilkracht." In 1817 is Kershaw predikant in Rochdale geworden. Tot aan zijn sterven is hij daar predikant geweest.

Sterven

In maart 1868 schrijft Kershaw in een brief: "Wat is het een voorrecht, dat de Heere eeuwig blijft. Al worden Zijn dienaren oud en zwak, al verlaten zij de strijdende kerk om in te gaan in de eeuwige rust, de belofte blijft, dat Hij herders zal geven naar Zijn eigen hart om Zijn volk te hoeden met wetenschap en met verstand." Hij voelt zich ouder en zwakker worden. In 1869 is hij zes weken lang uiterst zwak geweest. Men vreesde dat hij zou sterven. Aan een van zijn vrienden schrijft Philpot op 24 juni 1869

"De heer Kershaw ligt op zijn sterfbed, maar om zijn eigen woorden te gebruiken, 'zo vol van de hemel als hij dragen kan.' Een passend besluit voor zijn lang, werkzaam en godzalig leven." Toch overleed Philpot nog eerder dan Kershaw. De laatste heeft zelfs nog enige keren gepreikt. Op zondag 12 december 1869 preekt hij over de woorden: "Want het leven is mij Christus." De volgende zondag over deze woorden: "Het sterven is mij gewin."

De laatste preek deed hij 2 januari 1870 over 1 Petrus 1:12 "Die u het Evangelie verkondigd hebben door de Heilige Geest, Die van de hemel gezonden is." Dinsdag 11 januari 1870 overlijdt hij om in te gaan in de vreugde zijns Heeren.

Ds. A. van Heteren

J.C. Ryle, Wie Hem vroeg zoekt, 77 blz., f 17,50, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen Vertaald door J.J. Snijders.

Het boekje is een gedeelte uit The Upper Room van Ryle. In het voorwoord van de vertaler wordt uitgelegd waarom het boekje deze titel draagt in het Nederlands. Het boek bevat de volgende zaken: Redenen waarom jonge mensen vermaand moeten worden, bijzondere gevaren waartegen zij gewaarschuwd moeten worden, algemene adviezen en gedragsregels voor jonge mensen. Als gevaren voor jonge mensen noemt de schrijver: hoogmoed, genot en vermaak, onnadenkendheid en onverschilligheid, het verachten van de godsdienst, vrees voor de mening van de mens. Een goede zaak voor onze jongeren dit boek te lezen en te overdenken.

Ebenezer Erskine, De regenboog van het verbond, 72 blz., f 17,50, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen. Het boekje is vertaald door dhr. L.J. van Vaalen.

Het is een appellerende verhandeling met als uitgangspunt Openbaring 4:3b. De auteur ziet de regenboog als beeld van het genadeverbond. Het zal zijn weg wel vinden. Op blz. 32 en 33 wordt geschreven over de kracht van de inwonende zonde en hoe zich daarvoor te gedragen: "Misschien laten de satan en uw verdorvenheid tezamen genomen u struikelen en u op uw rug werpen om u zo in de modder te vertreden, zodat uw klederen u zullen doen verafschuwen. Wat moet u in dit geval doen? Ook nu moet u zien op de troon en op de verhoogde Koning. Die bekering en vergeving van zonden schenkt, opdat Hij u opnieuw door het bloed van het verbond uit de kuil, waarin geen water is, optrekke. Zie op de regenboog van het verbond en u zult bevinden wat op het gewelf van deze boog geschreven staat, dat 'al laagt gijlieden tussen twee rijen van stenen, zo zult gij toch worden als vleugelen van een duif, overdekt met zilver en welker verderen zijn met uitgegraven geluven goud' (Ps. 68:14). Luister naar de stem van Hem Die op de troon zit en u zult Hem horen zeggen: 'Ofschoon gij met vele boeleerders hebt geboeleerd, keert nochtans weder, zegt de Heere'."

Dr. J. van Beelen, **Doet dit tot Mijn gedachtenis**, Een onderzoek naar de relatie tussen avondmaal en ambt: over avondmaalsmijding van ambtsdragers en het probleem van de bediening, 247 blz., f 39,95, Uitgeverij J.J. Groen - Leiden.

Ten diepste wordt in dit boek van het Avondmaal een gedachtenismaaltijd gemaakt, zoals Zwingli dat ook heeft gedaan, die niet dient tot versterking van het geloof. Het boek vindt zijn aanleiding in een hervormd herderlijk schrijven uit 1986 over avondmaalsmijding door ambtsdragers. De auteur wil niet spreken van Avondmaalsbediening, maar van Avondmaalsviering. Zo staat de mens centraal en niet de Heere. De auteur stelt dat het Avondmaal geen sacrament is, maar een maaltijd. Het Avondmaal staat op gelijk niveau met prediking, zingen en gebed.

De gemeenschapsgedachte dringt het

persoonlijke geloven naar de achtergrond.

Ambtsdragers zijn eigenlijk niet nodig bij het Avondmaal, de gemeente handelt immers zelf. We treffen in dit boek een visie op het Avondmaal aan die sterk afwijkt van de klassiek reformatische opvatting. Hoewel er uiteraard ook waardevolle zaken in vermeld zijn, kunnen we dit boek niet aanbevelen aan onze lezers.

NOG 115 DAGEN!

Dan wordt Hong Kong ingelijfd bij de Volksrepubliek CHINA!

Laat ons nu nog zoveel mogelijk Bijbels sturen voor f 5,55 per stuk.

Kunt u er 5 geven?

Maak dan f 27,75 over op Giro 6991023 t.n.v. Stg. voor Wereldwijde Bijbelverspreiding "The Bible League" te Maassluis.

Info: 010-5912378
(ds. van Vuuren).

Boekaanbieding Lijdens- en Feeststoffen

van prof. G. Wisse,
ds. F. Malan,
ds. R. Kok,
ds. F.J. Pop en
C.H. Spurgeon.

Tel. 0342 - 413869

- Wij verzorgen begrafenissen in elke woonplaats op de Veluwe en in Flevoland
- Opbaring zowel thuis als in elk gewenst rouwcentrum
- Ongeacht bij welk begrafenisfonds men (eventueel) is aangesloten
- Dag en nacht bereikbaar
- Geen crematies

Begrafenisverzorging Vos

Het Drie 32
3888 KE Uddel
Telefoon 0577-401689

buro voor architectuur en ruimtelijke ordening d. vroegindewij b.v., architect BNA

Een dynamisch bureau dat opdrachten ontwerpt en uitwerkt middels geavanceerde tekencomputers; alle overige werkzaamheden zijn eveneens geautomatiseerd.

Het bureau heeft een zeer uitgebreid en gevarieerd opdrachtenpakket in:

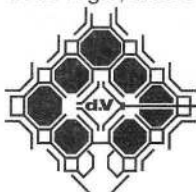
* Utiliteitsprojecten

- kantoren
- scholen
- kerken
- bedrijvenparken
- sociale werkplaatsen
- multi-funktionele gebouwen

* Woningbouw zoals:

- gesubsidieerde (premie A - woningwet)
- bungalows - 2 onder 1 kap
- renovatie

in de regio, elders in Nederland, alsmede daarbuiten.

buro voor architectuur en ruimtelijke ordening
d. vroegindewij b.v., architect bna reg. nr. 1.890126.262

oosthavendijk 46 3241 lk middelharnis tel. 0187-485800
postbus 82 3240 ab middelharnis fax 0187-486910

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer

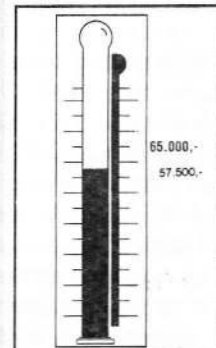
Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.

De Bonisa-zending

De Bonisa-Zending wil met Gods hulp een Landbouw-bijbelschool bouwen voor de bergstam in China.

bouwt Landbouw- bijbelschool

De kosten zijn geraamd op f 65.000,-

Ontvangen 57.500,-
nog nodig 7.500,-

Eén van de bergstammen in Zuid-west China bidt om hulp voor een landbouwbijbelschool in hun gebied. Er zijn al meer dan 300.000 christenen, maar weinig goed opgeleide Bijbelgetrouwe voorgangers en evangelisten. Zij willen ook andere stammen bereiken met het Evangelie. Ze bidden dat de "Heere des oogstes arbeiders wil uitstoten in Zijn wijngaard".

Postgiro 31 555 32 Stichting "Bonisa"-zending

Rek. 33.65.54.613 van de Rabobank te Lisse, t.n.v. Stichting BONISA-zending.
Giror. van de Rabobank 163525.

Info: T. Schultink,
telefoon 0527-615063